

(reading, speaking, listening, writing). Textbooks on the language for specific purposes created on the basis of this approach will help foreign students to master Russian language at the appropriate level and have the necessary skills as well as to develop skills for their further communication needs in educational-scientific and educational-professional areas of their activities.

Key words: foreign language; scientific language style; types of speech activity; textbook; complex training; language of specialty; communicative orientation of teaching.

Статтю отримано 28.04.2019 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/2307-4558.2019.31.178514>

УДК 811.133.1'38'42:159.923.375:[347.57+371.8+373]

КНЯЗЯН Маріанна Олексіївна,

доктор педагогічних наук, професор кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна;
тел.: +38 (0482) 630703; e-mail: kniazian1970@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9627-5601

ПАНЧЕНКО Інна Володимирівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна;
тел.: +38 (0482) 630703; e-mail: ines8@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-5589-4206

ВІДОБРАЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОВЕДІНКИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ТВОРІ РЕНЕ ГОСІННІ «МАЛЕНЬКИЙ НІКОЛЯ»

Анотація. *Мета* статті — розглянути лінгвістичні засоби відображення особливостей поведінки та діяльності дітей у творі Рене Госінні «Маленький Ніколя». *Об'єктом* дослідження є лексичні одиниці та стилістичні прийоми, які репрезентують дії дітей у серії оповідань Рене Госінні. *Предметом* є психологічний і лінгвістичний підходи до інтерпретації специфіки освітньої та ігрової діяльності, спілкування та взаємодії молодших школярів у досліджуваному творі. У роботі використано дескриптивний метод, а також *методи* порівняльного та стилістичного аналізу тексту, які допомогли виявити та інтерпретувати засоби створення комічного ефекту в розглянутому творі. *Результатом* дослідження є виявлення гумору та іронії письменника, що використовуються для відображення бажання дітей самоствердитися в колективі, продемонструвати свою творчу енергію в діяльності, реалізувати свої оригінальні проекти. *Висновки.* Основними лексико-стилістичними засобами створення гумористичного ефекту у творі Рене Госінні «Маленький Ніколя» є: іронія, епітети, порівняння, гіпербола, персоніфікація, перелік. *Практична цінність* дослідження полягає у використанні його результатів для оптимізації вивчення лексико-стилістичних засобів репрезентації поведінки та діяльності дітей у творах українських і французьких письменників, а також у реальному житті.

Ключові слова: лексико-стилістичні засоби, поведінка, діяльність, діти, гумор, іронія, епітет, гіпербола.

Постановка проблеми. Питання поведінки, спілкування й діяльності молодших школярів, особливостей їхнього світосприйняття та світорозуміння завжди привертала увагу науковців не лише у сфері педагогіки та психології, а й філософії, соціології, психолінгвістики, лінгвістики.

Зв'язок проблеми з попередніми дослідженнями. З огляду на те, що в світовій художній літературі письменники часто звертаються до проблеми розкриття творчого потенціалу дошкільників та школярів, їхньої уяви, інтересів, дій та вчинків (Е. Базен, Р. Госінні, О. Довженко, В. Драгунський, А. де Сент-Екзюпері, В. Нестайко, М. Носов, М. Паньоль, Дж. Родарі, М. Стельмах), стає актуальним висвітлення лексико-стилістичних прийомів відзеркалення внутрішнього світу молодших школярів, їхніх потреб, інтересів, уяви, мислення, рефлексії, взаємодії тощо.

Одним з найбільш відомих письменників, який надзвичайно гумористично розкриває унікальність дитини молодшого шкільного віку, її взаємозв'язок із соціальним оточенням, ставлення до власного «Я», до своїх обов'язків, ігрової, навчальної, трудової діяльності тощо, є французький письменник Рене Госінні. Його твір «Маленький Ніколя» був перекладений на 37 мов світу та тричі екранізований (фільми «Маленький Ніколя» (2009), «Канікули маленького Ніколя» (2014), мультіплікаційний серіал «Привіт, я — Ніколя» (2009)).

Висвітлення стилістичних прийомів у відображенні особливостей світогляду дітей, мотивації їхньої діяльності, вчинків, комунікативної взаємодії, творчості тощо дозволяє систематизувати та узагальнити наукові підходи щодо визначення суті та видів тропів і фігур, уточнити контекст їх реалізації при характеристиці своєрідності дитинства як одного з важливих вікових етапів становлення особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певні аспекти окресленої проблеми розкривалися в таких напрямках, як теоретичні засади стилістики (В. Жуковська, Р. Нордквіст, М. Ференчик), класифікація стилістичних засобів (Т. Арп, Ж. Джонсон, І. Смушинська), поетика творів письменників (І. Кротенко), порівняльний аналіз відображення світу дитинства у творах українських, російських, французьких письменників (М. Князян). Утім, питання про особливості репрезентації особливостей поведінки молодших школярів в оповіданнях Рене Госінні потребує більш детального дослідження.

Постановка завдання. Мета статті — дослідити лексичні одиниці та стилістичні прийоми, виявлені при відображенні особливостей поведінки та діяльності дітей молодшого шкільного віку у творі Рене Госінні «Маленький Ніколя».

Виклад основного матеріалу. Як відомо (К. Реверді, В. Шапар), поведінка — це є взаємодія індивіда із середовищем, опосередкована руховою та психічною активністю; вона є зовнішніми проявами внутрішньої психічної діяльності. Коли йдеться про суспільно-детерміновану діяльність людини, поведінка означає вчинки та дії стосовно суспільства, предметного світу з позиції регуляції цих дій нормами моралі та права. Діяльність висвітлюється у психолого-педагогічних джерелах як система взаємодій людини зі світом, у процесі чого виникає та втілюється в об'єкті певний психічний образ. Діяльність є формою вияву активного ставлення до світу. Зміст діяльності складає доцільне змінювання ставлення до світу та його перетворення; характеристиками діяльності є усвідомленість, предметність, суб'єктивність. Мотивами діяльності виступають потреби, інтереси, почуття, усвідомлення обов'язку, відповідальності тощо [4; 9].

Особливість дітей молодшого шкільного віку полягає в тому, що, незважаючи на активне опанування навчально-пізнавальною діяльністю, вони часто беруть участь саме в іграх, у яких опановують соціальні функції, пізнають світ і себе в ньому. Як підкреслюють науковці [1; 4; 9], важливими особливостями дітей цього віку є усвідомлення свого «Я», власної внутрішньої позиції; формулювання та висловлення власної думки про людей із свого оточення, їхні вчинки, соціальні події. Утім, низьким залишається ступінь самокритичності (коли вміння оцінювати дії інших людей випереджає за розвитком уміння оцінювати себе). Спостерігається виникнення емоційно-сміслові орієнтовної основи вчинку, перехід до свідомо-вольової саморегуляції діяльності. Окрім цього, дружні стосунки та взаємодія з іншими дітьми часто засновані на спільності обставин та зовнішньої мотивації. Високим є референтний статус вчителя як людини, котра оцінює діяльність і поведінку школярів, тим самим формуючи ставлення до неї соціального оточення. У дітей цього віку яскраво виявляється прагнення привернути до себе увагу дорослих, що часто і є причиною конфліктів з однокласниками, друзями тощо. Участь у навчанні часто заснована на зовнішній привабливості матеріалу; під час навчально-пізнавальної діяльності на уроках молодші школярі стримують себе, але це й зумовлює подекуди гіперактивність на перервах та в позааудиторний час.

Контент-аналіз твору Рене Госінні «Маленький Ніколя» свідчить, що окреслені вище особливості молодших школярів проявляються й у поведінці та діяльності персонажів цього твору. Автор пріоритетне значення приділяє безпосередності дітей у взаємодії із соціальним оточенням, творчій уяві, легкості генерування оригінальних ідей, допитливості, безкорисливості, самовіддачі в діяльності, яка найбільше цікавить школярів, радості від реалізації своїх задумів, звернення мрій.

Отже, провідні особливості поведінки та діяльності молодших школярів, на яких акцентує Рене Госінні, можна об'єднати в такі групи:

- вияв щирої любові до близьких людей (батьків, учительки), що не заважає бешкетуванню та сваркам всупереч заборонам цих же людей;
- добре ставлення до природи (наприклад, рослинного та тваринного світу);
- самоствердження в будь-якій діяльності з домінуванням прагнення до справедливого розподілення функцій та обов'язків поміж друзями, що часто реалізується в бійках;
- актуалізація неймовірної творчої енергії з усіма її невдачами та негативними наслідками як для самих дітей, так і для дорослих.

Зазначимо, що в окресленому творі розповідь іде від першої особи, а саме Ніколя. Це дозволило авторів репрезентувати не лише негативні та позитивні аспекти поведінки і діяльності молодших школярів, а й ставлення хлопчика до них.

Наголосимо на тому, що Рене Госінні використовує, насамперед, весь арсенал засобів створення комічного ефекту у відображенні особливостей поведінки учнів на уроках та дома, їхньої навчальної та ігрової діяльності.

Аналізуючи першу групу з наведених вище особливостей, слід сказати, що молодші школярі дуже люблять своїх батьків; вони ні за що не хотіли б їх засмучувати, нервувати, гнівити. З великим гумором письменник відображає те, яким чином у дітей майже все трапляється всупереч тому, до чого вони прагнуть, а саме приносити батькам радість. Це найкраще представлено в оповіданні «Le chouette bouquet», в якому Ніколя мріє подарувати своїй мамі великий букет квітів на день народження (*un bouquet terrible, gros comme tout* [10, с. 29]). Пе-

релік прикметників актуалізує цілий комплекс найщиріших почуттів дитини, закладених у гіперболічних атрибутивних формах. Він бере копійки із своєї скарбнички із собою в школу та тримає їх, щоб не загубити, у руці в кишені навіть тоді, коли грає у футбол (*Pour ne pas perdre mes sous, j'avais ma main dans ma poche, tout le temps, même pour jouer au football à la récréation* [10, с. 29]). Цей факт віддзеркалює його прагнення зробити маму щасливою, але ж дорогою додому Ніколя зустрів своїх друзів, які дражнили його та ображали, що й спонукало хлопчика до бійки. Комічно відображає Рене Госінні бійку між хлопчиками: Альцест (друг та однокласник Ніколя) пустив у хід саме дорогоцінне, що було в Ніколя на той момент, — квіти для його мами: *Alceste, il donnait des tas de coups avec mon bouquet et les fleurs volaient de tous les côtés parce que le papier s'était déchiré et Clotaire criait «Ça ne me fait pas mal, ça ne me fait pas mal!»* [10, с. 30]. Стилістично виразне порівняння листя від квітів на голові Клотера з тушкованими овочами виступає в цьому контексті важливим елементом художнього образотворення, який, підкреслюючи безглуздість поведінки хлопчиків, створює комічну тональність ситуації. Напр.: *Quand Alceste s'est arrêté, Clotaire avait la tête couverte par les feuilles vertes du bouquet et c'est vrai que ça ressemblait drôlement à un pot-au-feu* [10, с. 30]). Підсиленню й увиразненню ситуації, яка розгортає далі неймовірно комічну подорож квітів, сприяє детальна репрезентація обставин, у якій максимально конкретизуються всі дії персонажів: Ніколя на них упав, коли бився з Едом, і це падіння, як іронізує письменник, геть не було на користь квітам (*Eudes «...m'a poussé et je suis tombé assis sur le bouquet et ça ne leur a pas fait du bien aux fleurs»*). Після чого Ніколя сам запустив квіти в обличчя Жоакіму в бійці з ним; хлопчику це зовсім не сподобалося, він кинув їх на дах автомобіля, а потім сам поїхав на велосипеді, щоб повернути букет (*...je lui ai envoyé les fleurs à la figure. Je crois que Joachim ne s'attendait pas à recevoir des fleurs sur la figure, en tout cas, ça ne lui a pas plu du tout. Il a jeté les fleurs dans la rue et elles sont tombées sur le toit d'une auto qui passait et elles sont parties avec l'auto...* [10, с. 31]). Але, на жаль, Жоакіму вдалося врятувати лише одну квіточку, яка вже й так була пошкоджена раніше у бійці (*Mais il me ramenait une fleur qui était tombée du toit de l'auto. Pas de chance, c'était celle qui était écrasée* [10, с. 31]).

Комізм ситуації часто створюється через колізію різних поглядів, ставлень, бажань. Наприклад, описуючи любов дітей до тварин, письменник в оповіданні «King» репрезентує шире прагнення Ніколя взяти додому маленьку жабку, щоб навчити її різним трюкам, брати участь у перегонах, прибігати, коли Ніколя свистітиме, повідомляти про те, який зараз час (*Il va devenir grenouille, il viendra quand je le sifflerai, il nous dira le temps qu'il fait et il va gagner des courses* [7, с. 9]), яке стикається з категоричною забороною з боку мами приносити «бруд» у дім (*Combien de fois faut-il que je te dise de ne pas apporter des saletés dans la maison?* [7, с. 10]). Жорстоке порівняння живої тваринки з брудом реалізує негативно-емоційне ставлення батьків до потреб дитини, яке, в свою чергу, формує інтонації суму і розчарування, створюючи відповідний настрій тексту. До того ж мрії хлопчика (які підкреслюються переліком здібностей Кінга) розбиваються об непохитність мами, яка пропонує зробити вибір: *C'est le têtard ou moi!* [7, с. 11]. Остання гіперболізована альтернатива виявляється домінантною у ставленні мами Ніколя до намірів своєї дитини і, в черговий раз, демонструє категоричність батьківської волі у вирішенні певних питань.

Подібна ситуація має місце й тоді, коли Ніколя приніс додому щеня (оповідання «Rex»). Він мріє навчити Рекса робити різні трюки, охороняти дім, допомагати ловити бандитів, як у фільмі (*...j'apprendrais à Rex à faire des tours, il garderait la maison, et aussi, il m'aiderait à retrouver des bandits, comme dans le film de jeudi dernier* [10, с. 21]). Цей перелік умінь Рекса був озвучений Ніколя своїй мамі, але вона, на велике здивування хлопчика, не дуже була задоволена, навіть зовсім не задоволена. Повтор негативної форми прикметника content сприяє увиразненню комічності ситуації, концентруючи увагу на провідній думці персонажа, а саме несприятливості батьків до його інтересів (*quand je suis arrivé à la maison, maman n'a pas été tellement contente de voir Rex, elle n'a pas été contente du tout* [10, с. 23]). Хлопчик звинувачує в цьому самого щеня, оскільки він заплигнув у крісло, в якому навіть тато не мав права сидіти (лише запрошені гості), й почав гризти подушку. Співставлення того, що собі дозволив Рекс, із тим, що не дозволялося татові, підсилює комізм ситуації та підкреслює недоречність вчинку Ніколя (*mais Rex, au lieu de se tenir tranquille, a sauté sur un fauteuil et il a commencé à mordre dans le coussin. Et c'était le fauteuil où papa n'a pas le droit de s'asseoir, sauf s'il y a des invités!* [10, с. 21]).

Водночас, найбільшу увагу Р. Госінні приділяє такому аспекту поведінки молодших школярів, як самоствердження, прагнення бути лідером, керувати іншими в іграх. Ця особливість дітей яскраво представлена в оповіданні «Le football». Гумористично змальоване розподілення функцій між дітьми перед початком футбольного матчу на пустирі. Письменник іронізує з того факту, що всі (окрім Альцеста) хотіли б бути капітанами команд (*Il fallait un capitaine pour chaque équipe. Mais tout le monde voulait être capitaine. Tout le monde sauf Alceste, qui voulait être goal, parce qu'il n'aime pas courir... Ça laissait tout de même quinze capitaines et ça en*

faisait plusieurs de trop [7, с. 15]). Р. Госінні підкреслює те, що п'ятнадцять капітанів — це забагато. Проте ще більш іронічно виглядають аргументи деяких хлопчиків, чому саме вони мають бути капітанами команд. Ед цього хоче, бо він вважає себе найсильнішим (*Je suis le plus fort, criait Eudes, je dois être capitaine et je donnerai un coup de poing sur le nez de celui qui n'est pas d'accord!* [7, с. 15]); окрім того, Ед поб'є будь-кого, хто не згодний з цим його рішенням. Жоффрау вважає себе капітаном, оскільки він найкраще вдягається (*Le capitaine c'est moi, je suis le mieux habillé!*) а криє Geoffroy [7, с. 15]). З цим не згодний Руфюс: капітаном команди має бути саме він, оскільки його батько — поліцейський, який всіх посадить у в'язницю (*Si c'est pas moi le capitaine, a crié Rufus, j'appelle mon papa et il vous met tous en prison!* [7, с. 15]). Коли цю проблему вдалося вирішити жеребкуванням, виникла інша — неможливість розподілити між дітьми функції футболістів (нападник, захисник, півзахисник). Іронічно представлена письменником у цій ситуації поведінка Еда: він, як це вже мало місце раніше, вдарив у своїй команді по носу тих, хто був не згодний, пригрозив іншим у команді суперників, та діти врешті-решт погодилися зі своїми ролями у грі (*Dans l'équipe de Geoffroy ça s'est arrangé très vite, parce que Eudes a donné des tas de coups de poing et les joueurs se sont mis à leur place sans protester et en se frottant le nez... Dans mon équipe, on n'arrivait pas à se mettre d'accord, jusqu'au moment où Eudes a dit qu'il viendrait nous donner des coups de poing sur le nez à nous aussi: alors, on s'est placés* [7, с. 16]). Утім, ця гра все одно закінчилася бійкою, але це сподобалося Ніколя та іншим (*Tout le monde criait, courait. On s'amusait vraiment bien, c'était formidable!* [7, с. 16]).

Стверджуючи себе в учнівському колективі, хлопчики подекуди виявляють і грубість у взаємовідносинах із своїми товаришами. Наприклад, Рене Госінні в оповіданні «Un souvenir qu'on va chérir» акцентує на тому, що упертість (а іноді й жорстокість дітей) спричинює те, що вони втрачають можливості зробити щось корисне для себе та інших (наприклад, сфотографуватися всім класом). У ситуації, коли вчителька попросила Еда поступитись місцем для Альцеста, у якого була забруднена сорочка, Ед заявив, що Альцест — це не його товариш. Він запропонував Альцесту повернутися спиною до фотоапарату і при нагоді вдарив хлопчика в обличчя (*Ce n'est pas mon camarade, a répondu Eudes, il n'aura pas ma place et il n'a qu'à se mettre de dos à la photo, comme ça on ne verra pas la tache, ni sa grosse figure... Eudes n'a rien dit, il est descendu de sa caisse et il est venu vers le premier rang, tandis qu'Alceste allait vers le dernier rang. Ça a fait un peu de désordre, surtout quand Eudes a croisé Alceste et lui a donné un coup de poing sur le nez* [10, с. 4]). Рене Госінні іронізує з того, що сварка між Альцестом, Едом, Аняном, яку вчителька намагалася вгамувати, привела до того, що фотограф пішов зі школи, так і не сфотографувавши школярів (*Mais, pour le souvenir que nous allions chérir toute notre vie, c'est raté, parce qu'on s'est aperçu que le photographe n'était plus là. Il était parti, sans rien dire* [10, с. 5]).

Безрезультатними, а іноді навіть небезпечними, стають творчі ідеї молодших школярів (оповідання «Je fréquente Agnan»). Творча енергія та задуми, які реалізовувалися дітьми в іграх, спричинювали справжній безлад у домах, шкільному класі, саду тощо. Наприклад, Ніколя запропонував Аняну виготовити кораблики із сторінок підручника з арифметики та пускати їх у ванній, наповненій до країв водою. Анян робив рукою хвилі, але він не зняв годинник, не підкотив рукава, а вода, яка розлилася на підлогу, змішалася із штукатуркою (*Agnan faisait des vagues en mettant le bras dans l'eau. C'est dommage qu'il n'ait pas relevé la manche de sa chemise et qu'il n'ait pas enlevé la montre-bracelet qu'il a eue pour sa dernière composition d'histoire où il a été premier et qui maintenant marque quatre heures vingt et ne bouge plus. Au bout d'un temps, je ne sais pas combien, avec cette montre qui ne marchait plus, on en a eu assez, et puis il y avait de l'eau partout et on n'a pas voulu faire trop de gâchis, surtout que par terre ça faisait de la boue et les sandales d'Agnan étaient moins brillantes qu'avant* [10, с. 63–64]). Комічно звучить зауваження Ніколя про те, що тепер нові сандалі Аняна були вже не такі блискучі, як раніше.

Бажання створювати щось нове, експериментувати іноді загрожує здоров'ю та життю хлопчиків. Так, Ніколя та Анян, вирішивши зайнятися хімічними дослідями, змішали різні хімічні речовини в одній пробірці та почали розігрівати її на сухому спирті. Після цього з'явилася піна та чорний дим, який до того ж мав поганий запах (*Au début, ce n'était pas mal, ça a commencé à faire de la mousse et puis après, une fumée très noire. L'ennui, c'est que la fumée ne sentait pas bon et elle salissait partout. On a dû arrêter l'expérience quand la bouteille a éclaté* [10, с. 65]). Комічно репрезентує Рене Госінні результат дослідів хлопчиків: стіни та скло окулярів Аняна були чорними, діти — брудними, піна роз'їла в деяких місцях килим (*Agnan s'est mis à crier qu'il ne voyait plus, mais, heureusement, c'était simplement parce que les verres de ses lunettes étaient tout noirs. Pendant qu'il les essuyait, moi j'ai ouvert la fenêtre, parce que la fumée nous faisait tousser. Sur le tapis, la mousse faisait des drôles de bruits, comme l'eau qui bout, les murs étaient tout noirs et nous, on n'était pas bien propres* [10, с. 65]). Мама Аняна, побачивши це все, спочатку навіть не могла нічого вимовити (*Et puis la maman d'Agnan est*

entrée. Pendant un tout petit moment, elle n'a rien dit, elle a ouvert les yeux et la bouche et puis elle s'est mise à crier, elle a enlevé les lunettes d'Agnan et elle lui a donné une claque, après elle nous a pris par la main pour nous emmener dans la salle de bains pour nous laver [10, с. 65]). Але це було ще не все: у ванній кімнаті вона побачила бруд, воду, зіпсовані сторінки з «Арифметики». Рене Госінні іронічно зауважив, що це їй не дуже сподобалося (*Quand elle a vu la salle de bains, ça ne lui a pas tellement plu, à la maman d'Agnan [10, с. 65]).* Викликає сміх поведінка Аняна, який міцно тримався за окуляри, щоб не отримати чергового ляпасу від своєї мами (*Agnan, lui, il tenait dur à ses lunettes, parce qu'il n'avait pas envie de recevoir une autre claque [10, с. 65]).* І знову, негативна емоційна гіперболізація, яка підсилюється вживанням прислівників *jamais* і *absolument*, маніфестує невідповідність морально-етичних цінностей поведінки в уявленні батьків і дітей (*Alors, la maman d'Agnan est partie en courant en me disant qu'elle allait téléphoner à ma maman pour qu'elle vienne me chercher tout de suite et qu'elle n'avait jamais vu une chose pareille et que c'était absolument incroyable [10, с. 65]).*

В оповіданні «Philatélie» Рене Госінні описує те, як хлопчики збирали марки, щоб зробити хороші колекції. Батько Ніколя підтримав це прагнення свого сина, зазначивши, що збирати марки — це краще, ніж наповнювати кармани різними іграшками, які не приносять жодної користі (*...j'aime mieux te voir collectionner des timbres que ces jouets inutiles qui encombrant tes poches et toute la maison [8, с. 33]).* Але обмін марками також закінчився бійкою, оскільки, Ед забрав у Клотера марку, приклеїв її собі на лоб, бігав по двору школи та вдавав, що він — лист (*Alors Eudes, sans s'arrêter, il a léché le timbre et il se l'est collé sur le front. — Hé, les gars! a crié Eudes. Regardez! Je suis une lettre! Je suis une lettre par avion! Et Eudes a ouvert les bras et il s'est mis à courir en faisant: "Vraom vraom", mais Clotaire a réussi à lui faire un croche-pied, et Eudes est tombé, et ils ont commencé à se battre drôlement... [8, с. 37]).* Усе закінчилося тим, як іронічно підсумував письменник, що Ніколя, замість колекції марок, показав батькові два шарика (тобто зробив те, чого він так не любив — приніс додому непотрібні іграшки).

Висновки. Отже, Рене Госінні в комічній формі розкриває особливості поведінки та діяльності молодших школярів, наголошуючи на тому, що вони щиро люблять своїх батьків, учителів, друзів, але часто вдаються до сварок і бійок. Діти намагаються берегти природу, добре ставляться до тварин. Особливу увагу письменник звертає на прагнення дітей самоствердитися в колективі, справедливо розподіляти обов'язки між друзями в іграх. Молодші школярі виявляють творчу енергію в усьому, чим опікуються; бажають реалізувати власні оригінальні задуми навіть тоді, коли це є небезпечним для їхнього здоров'я. Комічний ефект створюють такі засоби: повтор слів певних частин мови; перелік прикметників; детальна репрезентація обставин, у якій максимально конкретизовані дії персонажів; колізія різних поглядів, ставлень, бажань; порівняння; гіперболізація, котра часто маніфестує невідповідність морально-етичних цінностей поведінки в уявленні батьків і дітей.

Перспективи подальших розвідок. Перспективи подальших наукових розвідок полягають у компаративному аналізі відображення особливостей світорозуміння дітей у творах українських, французьких, італійських, російських, британських, американських письменників.

Література

1. Князян М. О. Іронія як стилістичний засіб відображення особливостей світосприйняття дітей (на матеріалі творів французьких та італійських письменників). *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. Київ: Логос, 2010. Вип. 18. С. 175–185.
2. Кротенко І. А. Проблеми інтерпретації художественного тексту. *Культура народів Причорномор'я*. Ялта, 2009. № 168, т. 1. С. 406–408.
3. Смуциньська І. Теорія фігур у ХХІ столітті, основні проблеми. *Структурно-семантичні і когнітивно-дискурсивні парадигми сучасного романського мовознавства: матеріали Третьої Всеукр. наук. конф. романістів*. Одеса, 2010. С. 22–23.
4. Шапар В. Б. Сучасний глумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2005. 640 с.
5. Arp T., Johnson G. Perrine's Literature: Structure, Sound, and Sense. 2016. URL: <https://www.amazon.com/Perrines-Literature-Structure-Sound-Update/dp/1337284394>.
6. Ferencik M. A Survey of English Stylistics. Prešovská univerzita v Prešove, 2004. URL: <http://www.pulib.sk/elpub2/FF/Ferencik/INDEX.HTM>.
7. Gosciny R. Le Petit Nicolas. Moskva: Vysshaya shkola, 1986. 96 p.
8. Gosciny R. Le Petit Nicolas. Sankt-Peterburg: KORONA print KARO, 2005. 208 p.
9. Reverdy C. La coopération entre élèves: des recherches aux pratiques. *Dossier de veille de l'IFÉ*. Lyon: ENS de Lyon, 2016. No. 114, décembre. 32 p. URL: <https://edupass.hypotheses.org/1080>.
10. Sempé-Gosciny. Le Petit Nicolas. Paris Édition Denoël, 1960. 72 p. URL: http://franceinfo.us/03_books/books/sempe_petitnicolas.pdf.
11. Nordquist R. Stylistics in Applied Linguistics. The Elements of Style in Literary Works. 2018. URL: <https://www.thoughtco.com/stylistics-language-studies-1692000>.
12. Zhukovska V. V. English stylistics: fundamentals of theory and practice. Zhitomir: Zhytomyr Ivan Franko State University, 2010. 240 p.

References

1. Kniazian, M. O. (2010), “Irony as stylistic means of display of peculiarities of children perception of the world (on the material of works of French and Italian writers)”, *Problems of Semantics, Pragmatics and Cognitive Linguistics* [“Ironiia yak stylistychnyi zasib vidobrazhennia osoblyvostei svitospryniatia ditei (na materialy tvoriv frantsuzkykh ta italiiskykh pysmennykiv)”, *Problemy semantyky, prahmatyky ta kohnityvnoi linhvistyky*], Kyiv, No. 18, pp. 175–185.
2. Krotenko, I. A. (2009), “The problems of interpretation of literary text”, *Culture of Black Sea People* [“Problemy interpretatsii hudozhestvennogo teksta”, *Kultura narodov Prychernomorja*], Yalta, No. 168, vol. 1, pp. 406–408.
3. Smushchynska, I. (2010), “Theory of figures in the 21st century, the main problems”, *Structural-semantic and cognitive-discursive paradigms of modern Romance linguistics: materials of the 3rd All-Ukrainian sci. conf. of Romance specialists* [“Teoriia fihur u 21 stolitti, osnovni problemy”, *Strukturno-semantychni i kohnityvno-dyskursyvni paradyhmy suchasnoho romanskoho movoznavstva: materialy Tretoi Vseukr. nauk. konf. romanistiv*], Odesa, pp. 22–23.
4. Shapar, V. B. (2005), *Modern psychological dictionary* [Suchasnyi tlumachnyi psykholohichnyi slovnyk], Prapor, Kharkiv, 640 p.
5. Arp, T. & Johnson, G. (2016), *Perrine’s Literature: Structure, Sound, and Sense*, available at: <https://www.amazon.com/Perrines-Literature-Structure-Sound-Update/dp/1337284394>.
6. Ferencik, M. (2004), *A Survey of English Stylistics*, Prešovská univerzita, Prešove, available at: <http://www.publib.sk/elpub2/FF/Ferencik/INDEX.HTM>.
7. Gosciny, R. (1986), *Le Petit Nicolas*, Vysshaya shkola, Moskva, 96 p.
8. Gosciny, R. (2005), *Le Petit Nicolas*, KORONA print KARO, Sankt-Peterburg, 208 p.
9. Reverdy, C. (2016), La coopération entre élèves: des recherches aux pratiques, *Dossier de veille de l’IFÉ*, No. 114, décembre, ENS de Lyon, Lyon, 32 p., available at: <https://edupass.hypotheses.org/1080>.
10. Sempé-Gosciny (1960), *Le Petit Nicolas*, Éditions Denoël, Paris, 72 p., available at: http://franceinfo.us/03_books/books/sempe_petitnicolas.pdf.
11. Nordquist, R. (2018), “Stylistics in Applied Linguistics. The Elements of Style in Literary Works”, available at: <https://www.thoughtco.com/stylistics-language-studies-1692000>.
12. Zhukovska, V. V. (2010), *English stylistics: fundamentals of theory and practice*, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhitomir, 240 p.

КНЯЗЯН Марианна Алексеевна,

доктор педагогических наук, профессор кафедры французской филологии Одесского национального университета имени И. И. Мечникова; Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, 65058, Украина; тел.: +38 (0482) 630703; e-mail: kniazian1970@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9627-5601

ПАНЧЕНКО Инна Владимировна,

кандидат филологических наук, доцент кафедры французской филологии Одесского национального университета имени И. И. Мечникова; Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, 65058, Украина; тел.: +38 (0482) 630703; e-mail: ines8@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-5589-4206

ОТБРАЖЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ПОВЕДЕНИЯ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ПРОИЗВЕДЕНИИ РЕНЕ ГОСИННИ «МАЛЕНЬКИЙ НИКОЛЯ»

Аннотация. Цель статьи — рассмотрение лингвистических средств, вербализующих особенности поведения и деятельности детей в произведении Госинни «Маленький Никола». Объектом исследования являются лексические единицы и стилистические приёмы, репрезентирующие действия детей в серии рассказов Рене Госинни. Предмет исследования — психологический и лингвистический подходы к интерпретации специфики образовательной и игровой деятельности, общения и взаимодействия младших школьников в данном произведении. В статье используются дескриптивный метод, а также методы сравнительного и стилистического анализа текста, которые помогли выявить средства создания комического эффекта в рассказах «Маленький Никола». Результатом исследования является выявление и типологизация лингвистических средств создания эффекта юмора и иронии автора в описании стремления детей самоутвердиться в коллективе, продемонстрировать свою творческую энергию в деятельности, реализовать оригинальные проекты. Выводы. Основными лексико-стилистическими средствами выражения юмора в произведении Рене Госинни «Маленький Никола» являются: ирония, эпитеты, сравнение, гиперболы, персонификация, перечисление. Практическая ценность исследования заключается в использовании его результатов для оптимизации изучения лексико-стилистических средств репрезентации поведения и деятельности детей в произведениях украинских и французских писателей и в реальной жизни.

Ключевые слова: лексико-стилистические средства, поведение, деятельность, дети, юмор, ирония, эпитет, гиперболы.

Marianna O. KNAZIAN,

Grand Ph.D. in Pedagogical Sciences, Professor of French philology Department of Odessa Mechnikov National University; 24/26 Francuzskiy blvd., Odessa, 65058, Ukraine;
tel.: +38 (0482) 630703; e-mail: kniazian1970@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9627-5601

Inna V. PANTCHENKO,

PhD (Philology), Associate Professor of French philology Department of Odessa Mechnikov National University; 24/26 Francuzskiy blvd., Odessa, 65058, Ukraine;
tel.: +38 (0482) 630703; e-mail: ines8@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-5589-4206

THE DISPLAY OF THE PECULIARITIES OF CHILDREN'S BEHAVIOR AND ACTIVITY IN THE WORK OF RENE GOSCINNY «LE PETIT NICOLAS»

Summary. The *purpose* of the article is to reveal the devices to display the peculiarities of children's behavior and activity in the work of René Goscinny «Le Petit Nicolas». The *object* of this study is the lexical units and stylistic means to represent the children's actions in the series of stories by René Goscinny «Le Petit Nicolas». The *subject* is the psychological and linguistic approaches to interpret the specifics of the representation of educational and gaming activities, communication, and the interaction of junior pupils in this work. *Methods* of stylistic analysis of the text, which helped to find out the means to create a comic effect in the work of René Goscinny «Le Petit Nicolas», comparative analysis, descriptive methods are used in this linguistic research. Identifying the writer's humour and irony to reflect the desire of children to assert themselves in the team, to demonstrate their creative energy in everything they do, to realize their original projects is the *finding* of research. The main lexical stylistic means to create humor in the works of René Goscinny «Le Petit Nicolas» are as follows: irony, epithets, comparison, hyperbole, personification, enumeration. The *practical value* of the research is to use the results of it for optimize the processes of learning the lexical stylistic means to represent the children's behavior and activity in the works of Ukrainian and French writers as well as in real life.

Key words: lexical stylistic means, behavior, activity, children, humor, irony, epithet, hyperbole.

Статтю отримано 19.04.2019 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/2307-4558.2019.31.178516>

УДК 811.161.2'243:378:364.244

КУПРАТА Надія Ярославівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки Одеського національного економічного університету; вул. Преображенська, 8, м. Одеса, 65082, Україна;
tel.: +38 093 8822 081; e-mail: kupratan@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5829-9701

РОЗВИТОК УСНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Анотація. *Мета* дослідження — визначити актуальні проблеми оптимізації шляхів розвитку вмінь і навичок усного мовлення студентів на уроках української мови як іноземної. *Об'єктом* розгляду є фонетичний і просодичний аспекти українського усного мовлення. *Предмет* вивчення — фонетичні принципи будови українського мовлення та способи виправлення інтерферентних помилок в усному мовленні. *Результатом* дослідження стало впровадження навчання новітніх методів організації роботи студентів у процесі розвитку усного мовлення. До найважливіших *методів* розвитку усного мовлення належать: живе слово викладача, мовні спостереження студентів (орфоепічні вправи, усні перекази текстів, аудіювання, опис явищ, предметів, портретів), активне впровадження в процес навчання аудіо- та відео уроків, самостійна робота студентів. *Висновки:* оскільки вимоги часу ставлять перед викладачем і студентом встановлення і досягнення високої шкали рівня володіння українською мовою, що співвідноситься з рівнями системи мовної європейської освіти, то володіння базовим обсягом знань з фонетики й орфографії дасть змогу іноземним студентам отримати державний освітній сертифікат.

Ключові слова: українське усне мовлення, говоріння, орфоепічні вправи, інтерференція, акцент, читання, комунікація.

Постановка проблеми. На сучасному етапі широкої глобалізації, стрімкого розвитку мови та взаємозбагачення культур народів важливе місце у процесі навчання іноземних студентів посідає усне мовлення. Актуальні проблеми методики розвитку усного мовлення все більше привертають увагу науковців, мовознавців, філологів. Усне мовлення — це такий різновид мовлення, в якому думки і почуття набувають звукового вираження. Сфера застосування усного мовлення — бесіда, розмова, розповідь, лекція, доповідь, виступ, промова. Для іноземних студентів надзвичайно важливо навчитися розпізнавати чужі слова, розуміти їх значення, а ще важче — заговорити чужою мовою.